

EFTAs overvåkningsorgan

EFTAs overvåkningsorgan ESA sørger for at de deltagende EFTA-landene – Island, Liechtenstein og Norge – respekterer sine forpliktelser i henhold til EØS-avtalen.

ESA beskytter rettighetene til enkeltpersoner og markedsaktører som opplever at regelverk eller praksis i EFTA-landene bryter med deres rettigheter etter EØS-avtalen.

ESA håndhever også reglene for statsstøtte og holder øye med at selskaper som har virksomhet i EFTA-landene følger konkurransereglene.

EFTAs overvåkningsorgan

Rue Belliard 35
B-1040 Brussels
Belgium

Tel. +32 2 286 18 11

Faks +32 2 286 18 10

E-post: registry@eftasurv.int

Nettsted: <http://www.eftasurv.int>

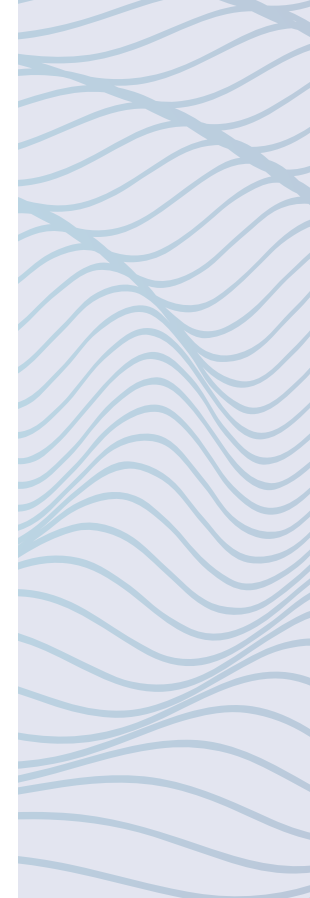
Twitter: @eftasurv

Foto: Cécile Quénum (s.2),
Mimsy Møller / Samfoto (s.4),
Willy Haraldsen / Samfoto (s.6),
Stoyan Nenov / Reuters (s.8),
Stig B. Hansen / Aftenposten (s.10),
EFTA Court (s.12 og 14),
Pascal Broze (s. 16 og 18).

Hovedpunkter 2013

EFTAs overvåkningsorgan ESA

EØS-avtalen – en del av hverdagen

I over 20 år har EØS-avtalen bidratt til å sikre arbeidsplasser og velstand i Norge, Island og Liechtenstein. Samarbeidet favner bredt, og et detaljert regelverk er blitt en del av hverdagen i departementer, kommuner og bedrifter. Men EØS er et skjørt byggverk.

Felles regler skal blant annet sikre bedriftene tilgang til det indre markedet uten forskjellsbehandling og vilkårlige hindringer. For at dette skal fungere, må nytt regelverk innføres samtidig og håndheves likt i hvert land. Slik er det dessverre ikke i dag.

De to siste årene har ESA sendt et rekordhøyt antall saker til EFTA-domstolen på grunn av at Island og Norge ikke har innført nye regler tidsnok eller brukt regelverket på riktig måte. I samme periode har ESA åpnet hundrevis av formelle traktatbruddssaker. Heldigvis finner de fleste sin løsning, men avtalte tidsfrister kan være brutt med så mye som et år eller mer. På toppen av dette har vi et etterslep på om lag 500 rettsaker som ennå ikke er tatt inn i EØS-avtalen, selv om det kan ha gått flere år siden de ble innført i EU.

Mens EU-landene jevnlig forbedrer sin evne til å innføre nytt, felles regelverk i sin nasjonale lovgivning, har situasjonen i EFTA-landene aldri vært dårligere. EU-landene kan få bøter dersom de bryter tidsfristene. EØS er derimot bygget på tillit til at avtaler forplikter og følges opp. Erfaringen viser dessverre at det ikke alltid holder.

Løsningen er hverken skippertak eller fagre løfter. Poenget er å fastholde gode arbeidsformer som sikrer den nødvendige oppmerksomhet, langsiktighet og utholdenhet fra både politikere og byråkrater.

Den institusjonelle rammen i EØS har vist seg overraskende robust, men det tar tid å bygge tillit og kort tid å rive den ned. EØS-avtalen mister fort både verdi og relevans dersom forpliktelsene ikke lenger forplikter og rettighetene ikke lenger gir rett.

Det hviler et stort ansvar på Island, Liechtenstein og Norge dersom avtalen skal stå seg gjennom sitt tredje tiår.

Oda Helen Sletnes,
president
EFTAs overvåkningsorgan

Les hele årsrapporten på nettet

Dette sammendraget gir en oversikt over ESAs arbeidsområder og fremhever et lite utvalg av de mange sakene ESA behandlet i løpet av 2013. Les mer om disse og andre saker på nettsiden www.eftasurv.int/2013

Overvåker «de fire frihetene»

ESA passer på at EFTA-landene innfører nytt EØS-regelverk – for det meste forordninger og direktiver – i nasjonal rett innenfor tidsfristene i avtalen, og at reglene anvendes på riktig måte.

ESA har tilsvarende overvåkningsoppgaver som Europakommisjonen, og de to institusjonene samarbeider tett.

Utgangspunktet for det indre markedet er felles regler for «de fire frihetene» – fri bevegelse av varer, personer, tjenester og kapital. Dette har vært grunnlaget for det europeiske samarbeidet helt siden Roma-traktaten i 1957.

Hovedpunkter fra 2013:

Forbud mot bonuspoeng opphevet

Etter en siste advarsel fra ESA opphevet Norge i mai 2013 forbudet mot bonuspoeng på innenriks flyruter. ESA mente at forbudet ikke var i tråd med direktivet om urimelig handelspraksis. Det utgjorde også et uberettiget hinder for friheten til å tilby tjenester og etableringsfriheten som følger av EØS-avtalen.

Lån indekstert i utenlandsk valuta

Det islandske forbudet mot lån som er indekstert i utenlandsk valuta, er i strid med prinsippet om fri bevegelighet av kapital. Forbudet kan medføre at islandske finansinstitusjoner ikke vil finansiere sine lån i andre valutaer.

ESA fremholder dette i en grunnlagt uttalelse som ble sendt til Island i mai 2013.

Det kan være lovlig å begrense tildelingen av finansielle produkter med høy risiko til forbrukerne, men ESA mener at dette kan oppnås ved andre, mindre restriktive tiltak.

Island har indikert at de har til hensikt å revidere disse reglene.

Eierskapsbegrensninger i oppdrettsnæringen

Norge har endret sine regler for eierskap i oppdrettsnæringen. Etter en klage kom ESA i 2012 frem til at de daværende reglene var i strid med etableringsfriheten i det indre marked.

Importforbud mot ferskt kjøtt ikke i tråd med EØS-regler

Etter islandsk lov er import av ferskt kjøtt og kjøttprodukter som pølser og lignende i utgangspunktet forbudt og underlagt en godkjenningsordning.

I et formelt åpningsbrev til Island i oktober 2013 fremholder ESA at denne ordningen er i strid med direktivet om veterinærkontroll ved handel innenfor EØS. Ordningen kan etter ESAs mening ikke begrunnes med å være nødvendig for å beskytte liv og helse hos mennesker eller dyr.

Resultattavlen for det indre marked

Det store antallet saker om ikke-implementering som er sendt til EFTA-domstolen må ses i sammenheng med resultatene i den siste oversikten over gjennomføringen av direktiver. EFTA-landene har det dårligste resultatet siden 2000, med et gjennomsnittlig gjennomføringsunderskudd på 2 prosent. Målsettingen er 1 prosent.

Både Island og Norge ligger langt bak målsettingen, med henholdsvis 3,2 prosent og 1,8 prosent. Bare Liechtenstein klarer målsettingen om 1 prosent.

Reglene om statsstøtte

Statsstøtte er økonomisk støtte fra offentlige organer til virksomheter som er aktive i et marked. Mange former for støttetiltak kan innebære statsstøtte.

EØS-avtalen inneholder et generelt forbud mot statsstøtte for å hindre konkurransevridning og negativ innvirkning på samhandelen. Reglene skal sikre like konkurransevilkår for selskaper i hele EØS. I tillegg skal de forhindre at statlig støtte anvendes proteksjonistisk i et marked uten handelshindringer.

Det kan imidlertid gjøres unntak fra forbudet. Statlig inngripen kan være nødvendig for å bøte på markedssvikt eller for å oppnå andre formål.

Hovedpunkter fra 2013:

Finansieringen av Harpa

Kultur- og konferansesenteret Harpa er et landemerke i Reykjavik. Det eies av den islandske staten og Reykjavik kommune. De store årlige underskuddene har vært dekket over offentlige budsjetter.

Etter at ESA innledet undersøkelser på bakgrunn av en klage, har Harpas eiere blant annet innført separate regnskaper og nye metoder for å fordele kostnader og inntekter.

I desember 2012 konkluderte ESA med at den offentlige finansieringen av Harpa er i tråd med statsstøttereglene.

Offentlige sykehusapotek i Norge

ESA krever at Norge gjennomfører nødvendige tiltak for å bringe finansieringen av de offentlig eide sykehusapotekene i overensstemmelse med statsstøttereglene.

Som følge av en klage har ESA foreslått en rekke tiltak for å unngå krysssubsidiering. Forslaget innebærer blant annet at sykehusapotekene må føre separate regnskaper for salg over disk i konkurranse med private apotek, og at alle kostnader må fordeles korrekt på dette aktivitetsområdet.

Nye retningslinjer for regionalstøtte

I oktober 2013 vedtok ESA nye retningslinjer for regionalstøtte, i samsvar med tilsvarende retningslinjer gitt av Europakommisjonen. De nye retningslinjene vil gjelde fra 1. juli 2014 til 31. desember 2020.

Håndhever konkurransereglene

ESAs hovedoppgave på konkurranseområdet er å sørge for at selskaper som driver virksomhet i EFTA-landene, følger EØS-konkurransereglene. ESA har fullmakt til å gjøre egne undersøkelser og kan ilegge bøter på opptil 10 prosent av den globale omsetningen til selskaper som bryter reglene.

Videre er det ESAs oppgave å følge med på hvordan konkurransemyndighetene i EFTA-landene anvender konkurransereglene i EØS-avtalen.

Hovedpunkter fra 2013:

Anskaffelsesregler i olje- og gassproduksjon

I april 2013 innvilget ESA et unntak fra EØS-avtalens anskaffelsesregler for aktiviteter knyttet til utvinning og produksjon av råolje og naturgass på den norske kontinentalsokkelen.

Avgjørelsen kom etter en grundig vurdering av hvorvidt kriteriene for å tillate et slikt unntak var oppfylt. ESA så særlig på om aktiviteter i markedene for utvinning av råolje og naturgass samt markedene for olje- og gassproduksjon er direkte utsatt for konkurranse eller ikke.

Undersøkelser i Telenor

ESA fortsetter undersøkelsen av informasjon som ble innhentet ved en uanmeldt kontroll på Telenors hovedkontor i desember 2012. En stor mengde materiale ble samlet inn, både i form av dokumenter og elektroniske data.

Målet med etterforskningen er å fastslå hvorvidt det foreligger bevis for brudd på konkurransereglene i EØS-avtalen.

Kontroll hos Statoil

I mai 2013 gjennomførte ESA en uanmeldt kontroll hos Statoil ASA, på forespørsel fra Europakommisjonen. Kontrollen inngikk i kommisjonens etterforskning av europeiske selskaper som driver handel med olje.

Bevismaterialet som ble hentet inn er overlevert Europakommisjonen, og ESA har ikke noen rolle i den videre etterforskningen.

EFTA-domstolen

Når ESA tar en sak til EFTA-domstolen, er det siste steg i en formell traktatbruddsprosedyre mot et EFTA-land. EFTA-domstolen behandler også anker fra andre parter på vedtak som er gjort av ESA. Dessuten gir domstolen rådgivende uttalelser om tolkningen av EØS-regelverket til domstoler i EFTA-landene som ber om det.

ESA tar del i alle saker som går for EFTA-domstolen.

Hovedpunkter fra 2013:

Saker mot EFTA-landene

I løpet av 2013 gikk ESA til sak mot EFTA-landene i til sammen ti saker. Det er ny rekord. Åtte av sakene var mot Island og to mot Norge. I alle sakene ga EFTA-domstolen ESA medhold i at myndighetene i det aktuelle landet ikke hadde truffet de nødvendige tiltak for å gjennomføre EØS-regelverk i nasjonal rett (sak E-9/13, E-10/13, E-11/13, E-12/13, E-13/13, E-14/13, E-15/13, E-16/13, E-17/13 og E-18/13).

Overprøving av ESAs vedtak

Syv ganger i 2013 gikk selskaper eller organisasjoner til sak for å få opphevet vedtak gjort av ESA. To av sakene gjelder offentlig innsyn i dokumenter (E-4/13 og E-5/13 *DB Schenker mot ESA*), én gjaldt ESAs avgjørelse om å lukke en undersøkelse av et mulig brudd på EØS-avtalen (E-2/13 *Bentzen Transport mot ESA*), tre gjaldt vedtak i statsstøttesaker (E-1/13 *Mila mot ESA*, E-8/13 *Abelia mot ESA*, E-19/13 *Konkurrenten mot ESA*) og én gjelder ESAs vedtak om å godkjenne Norges liste over viktige begivenheter som skal sendes på vederlagsfrie TV-kanaler (E-21/13 *FIFA mot ESA*). Sak E-2/13 *Bentzen Transport mot ESA* ble avvist av EFTA-domstolen. I sak E-1/13 *Mila mot ESA* opphevet domstolen ESAs avgjørelse. De andre sakene er ikke avgjort.

EFTA SURVEILLANCE
AUTHORITY

REVISIONEN 2011

Saker fra nasjonale domstoler

ESA har bidratt med synspunkter i seks saker der nasjonale domstoler har bedt EFTA-domstolen om rådgivende uttalelser (sak E-11/12 *Beatrix Koch*, E-15/12 *Wahl mot Island*, E-3/13 *Fred. Olsen*, E-6/13 *Metacom*, E-7/13 *Creditinfo* og E-20/13 *Fred. Olsen*).

Saker for EU-domstolen

ESA har også uttalt seg i fire saker der EU-domstolen er bedt om forhåndsavgjørelser (sak C-507/12 *Saint Prix*, C-617/12 *AstraZeneca*, C-48/13 *Nordea Bank* og C-83/13 *Fonnship A/S*).

Få innsyn i ESAs dokumenter på nettet

Som et tiltak for økt åpenhet har ESA lansert en offentlig dokumentdatabase på sine nettsider. Her ligger dokumenter som ESA har gitt offentlig innsyn i, tilgjengelig for alle.

ESAs dokumenter skal som hovedregel være offentlige, og hvem som helst kan be om innsyn. ESA kan imidlertid avslå å gi innsyn i visse typer dokumenter.

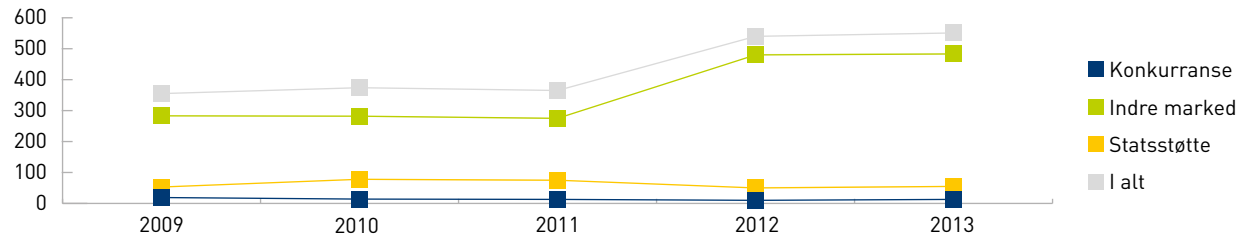
Protokoller fra møtene i ESAs kollegium blir alltid lagt ut på nettsiden slik at alle kan følge med på de formelle vedtakene kollegiet fatter. I tillegg publiseres en postliste hver uke.

Se **www.eftasurv.int/access**

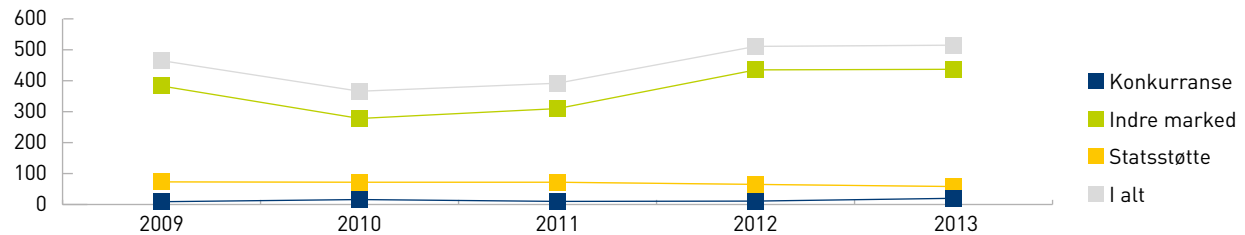

Saksbehandling

Nye saker, etter arbeidsområde:

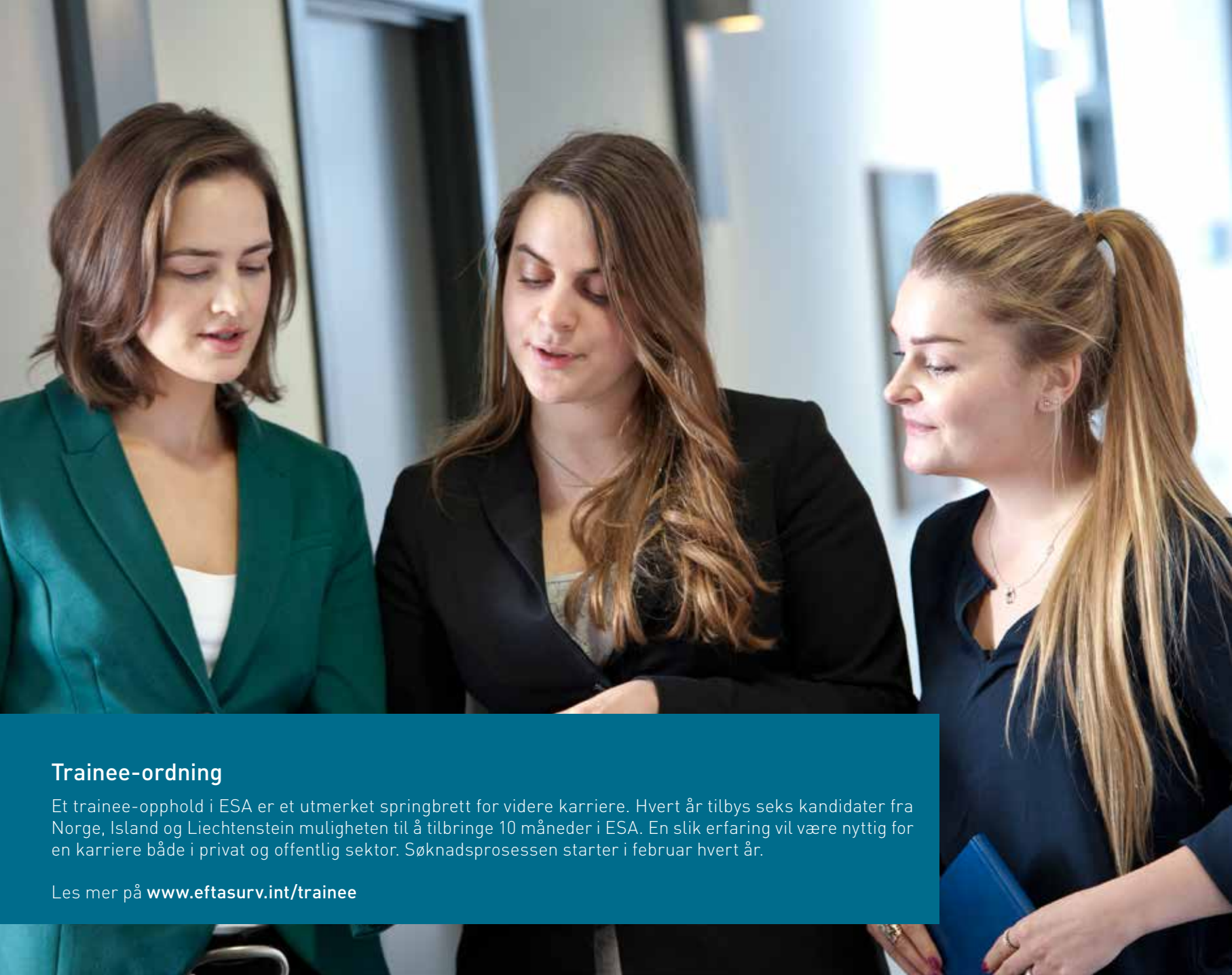

Saker avsluttet av ESA, etter arbeidsområde:

Budsjett

Utgiftene til ESAs arbeid og drift finansieres med bidrag fra Island (9 %), Liechtenstein (2 %) og Norge (89 %). I 2013 var ESAs samlede budsjett på 12,7 millioner euro, en nominell økning på 2,6 % sammenlignet med 2012.

Trainee-ordning

Et trainee-opphold i ESA er et utmerket springbrett for videre karriere. Hvert år tilbys seks kandidater fra Norge, Island og Liechtenstein muligheten til å tilbringe 10 måneder i ESA. En slik erfaring vil være nyttig for en karriere både i privat og offentlig sektor. Søknadsprosessen starter i februar hvert år.

Les mer på www.eftasurv.int/trainee

Internasjonal og variert

ESA er en internasjonal arbeidsplass. Her arbeider 70 engasjerte og kompetente medarbeidere fra 14 ulike nasjonaliteter. Det skaper et uvanlig godt sosialt og faglig miljø.

Saksbehandlere i ESA får anledning til å jobbe på en rekke ulike saksområder. Vi ser etter kandidater som er faglig sterke og dyktige, med noen års arbeidserfaring. Det er viktig med interesse for europarett og EØS-samarbeidet.

En attraktiv arbeidsplass

ESA etterstreber solid juridisk analyse, personlig utvikling og samarbeid i kombinasjon med gode arbeidsforhold. Medarbeidere ansettes vanligvis for en periode på tre år, som kan fornyes én gang. ESA tilbyr også midlertidige stillinger av kortere varighet. Det åpner seg jevnlig muligheter for godt kvalifiserte kandidater.

Som arbeidsgiver legger ESA vekt på en god balanse mellom arbeid og fritid. Betingelsene er attraktive og omfatter konkurransedyktig lønn, gunstige skattevilkår og andre fordeler. For ansatte med barn tilbyr Brussel et stort utvalg av internasjonale skoler.

Les mer på www.eftasurv.int/jobs